

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคม รัฐจึงได้มีพระราชบัญญัติประถมศึกษา ในปีพุทธศักราช 2564 เพื่อให้เด็กเรียนอยู่ในโรงเรียนอย่างน้อย 4 ปี และเพิ่มเป็น 7 ปี ในแผนการศึกษาแห่งชาติ 2503 ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปและขยายเป็นภาคบังคับ 6 ปี ในแผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 และขยายมาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี ให้ครบในปีพุทธศักราช 2538 และตามกฎหมาย รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ตามมาตรา 43 ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 : 15) การพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน ต้องพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม ตรงกับความเป็นจริง ในวิถีชีวิตของคน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความเจริญเติบโตอย่างสมดุลทั้งด้านสังคม การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ การกระจายอำนาจทางการศึกษาไปสู่ชุมชน ทำให้คนรู้จักตนเอง รู้ว่าตนเองต้องการอะไรและควรกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาอย่างไร ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างงานด้วยตนเอง มีโอกาสทำงานอยู่ในท้องถิ่นของตน (แผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544) ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการอพยพกำลังคนเข้าสู่ตัวเมืองใหญ่ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาต่างๆ เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี แรงงานที่ด้อยคุณภาพ สังคมชนบทที่ล่มสลาย ครอบครัวยาก ความอบอุ่น ซึ่งการจัดการศึกษาที่ผ่านมายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง จึงต้องกระจายอำนาจการศึกษาจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นและชุมชนให้มากยิ่งขึ้น อันเป็นการสร้างความตระหนักและความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืนในอนาคต การที่ประเทศไทยใช้ระบบการศึกษาโดยกำหนดนโยบาย มาจากส่วนกลางนั้น ไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการและแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง แนวทางในการพัฒนาจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ควรเข้ามามีบทบาท ร่วมกันในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งผลที่ผู้มีส่วนร่วมได้รับคือ ผู้เรียนและผู้ปกครองมีหลักประกันและความมั่นใจว่าสถานศึกษามีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

และครูได้ทำงานอย่างมืออาชีพ มีการทำงานที่เป็นระบบ โปร่งใส มีความรับผิดชอบตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพและเน้นคุณภาพ ได้พัฒนาตนเองและผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน ส่วนผู้บริหารได้ใช้ภาวะผู้นำและความรู้ความสามารถในการบริหารงานอย่างเป็นระบบและมีความโปร่งใส เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับและนิยมชมชอบของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และเป็นประโยชน์ต่อสังคม นอกนั้นกรรมการสถานศึกษาทำงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสม เป็นผู้ที่ทำประโยชน์ และมีส่วนพัฒนาสถานศึกษาและคุณภาพทางการศึกษาให้แก่เยาวชนและชุมชนร่วมกับผู้บริหารและครูสมควรที่ได้รับความไว้วางใจให้มาเป็นผู้ประเมินสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2544 : 36)

สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเป็นระเบียบกระทรวงศึกษา ว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2532) โดยให้โรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการและจัดเป็นรูปแบบการศึกษาในระบบ โรงเรียนตามมาตรา 15 (1) และ (3) ที่ต้องจัดให้มีคณะกรรมการอำนวยการ มีลักษณะประเภทและระดับการจัดการศึกษา

จากการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เน้นการประสานงานและการมีส่วนร่วมของทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง บุคลากรของหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ในชุมชน เขตพื้นที่การศึกษาและภูมิภาค โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนเอกชน จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาวิจัยว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับใด และมีความแตกต่างสถานภาพส่วนบุคคลของคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียนอย่างไร โดยศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายและแผน
2. การบริหารงบประมาณและปัจจัยสนับสนุน
3. การพัฒนางานวิชาการ
4. การจัดกิจกรรมนักเรียน
5. การประสานสัมพันธ์และเครือข่าย
6. การรับทราบและติดตามผลการดำเนินงาน

ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุง พัฒนาและกำหนดนโยบายการดำเนินงาน คณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนเอกชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันเป็นการสนองตอบความต้องการของชุมชน โดยตรง พร้อมทั้งเป็นการสร้าง ฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่ การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียน พุทธศักราช 2532
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ อำนวยการ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา เอกชนในเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ระหว่างคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียน เอกชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพตามองค์ของคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียน เอกชน
3. เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

สมมุติฐานในการวิจัย

1. คณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มีระดับการมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อย
2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนระดับ ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ประชากร

การศึกษาวิจัยกระทำกับคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 16 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 108 คน

2. ตัวแปรในการวิจัย

กำหนดตัวแปรในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ลักษณะตามสถานภาพส่วนบุคคล ดังนี้

2.1.1 เพศ จำแนกเป็น ชายและหญิง

2.1.2 ระดับการศึกษา จำแนกเป็น ต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรีหรือสูงกว่า

2.1.3 สถานภาพตามองค์ประกอบของคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน/ครูและผู้แทนชุมชน/ผู้ปกครอง/อื่นๆ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ในด้านต่อไปนี้

2.2.1 การกำหนดนโยบายและแผน

2.2.2 การบริหารงบประมาณและปัจจัยสนับสนุน

2.2.3 การพัฒนาวิชาการ

2.2.4 การจัดกิจกรรมนักเรียน

2.2.5 การประสานสัมพันธ์และเครือข่าย

2.2.6 การรับทราบและติดตามผลการดำเนินงาน

การนิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการกำหนดนโยบายและแผน การบริหารงบประมาณและปัจจัยสนับสนุน การพัฒนาวิชาการ การจัดกิจกรรมนักเรียน การประสานสัมพันธ์และเครือข่าย การรับทราบและติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งอาจมีลักษณะการมีส่วนร่วม โดยการร่วมประชุม ปรึกษาหารือ การร่วมปฏิบัติกิจกรรมใดๆ หรือรับทราบผลการดำเนินการใดๆ ก็ตาม

การจัดการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

คณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียน หมายถึง คณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนเอกชน
ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2532

สถานภาพตามองค์ประกอบของคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียน หมายถึง ผู้บริหาร
โรงเรียน ครู ผู้แทนชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน

การกำหนดนโยบายและแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ
นโยบาย เป้าหมายในการพัฒนาการศึกษา การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดและเลือกทางแก้ปัญหา
ตลอดจนการจัดทำแผนงาน โครงการ

การบริหารงบประมาณและปัจจัยสนับสนุน หมายถึง การมีส่วนร่วมสนับสนุนและ
กำหนดวงเงิน งบประมาณในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน การร่วมกันพิจารณาแหล่ง
งบประมาณวัสดุอุปกรณ์ และแรงงานสนับสนุนการกำหนดงานของโรงเรียน

การพัฒนาวิชาการ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดหลักสูตร
การจัดทำแผนการสอน การสนับสนุนด้วยวิชาการ การระดมสรรพกำลังและหนังสือให้กับ
โรงเรียน ตลอดจนการเป็นวิทยากรสนับสนุนการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมนักเรียน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการวางแผน
กิจกรรมนักเรียน การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน ทั้งด้านจริยธรรม สุขภาพอนามัย
การร่วมกำหนดกิจกรรมสหกรณ์ตลอดจนงานประเพณีวันสำคัญต่างๆ

การประสานสัมพันธ์และเครือข่าย หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประสานงานระหว่าง
โรงเรียนกับผู้ปกครอง องค์กรท้องถิ่น ชุมชน การมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายการประสาน
ด้านวัสดุอุปกรณ์ เพื่อพัฒนาการศึกษา การเสนอแนะ การสนับสนุนด้านการบริหารวิชาการ
การประสานสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของโรงเรียน

การรับทราบและร่วมติดตามผลการดำเนินงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผน
ติดตาม การรับทราบความก้าวหน้า การมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน การกำหนด
มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน การตรวจสุขภาพ การใช้งบประมาณ โครงการอาหารกลางวัน
การอนามัย ตลอดจนปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการต่อการศึกษาที่จะพิจารณากำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต1 ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น
2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์และพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาด้านการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้อย่างแท้จริง
3. การดำเนินงานตามบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนเอกชนให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนเอกชน
4. เป็นข้อมูลให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ในการที่จะพัฒนาปรับปรุงและกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาแบบการมีส่วนร่วมสู่ภูมิภาคท้องถิ่นและชุมชน
5. ใช้เป็นประโยชน์ในเชิงพัฒนาประสิทธิภาพ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของนิสิตนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป